

La imaginació en el teatre

Volíem parlar avui dels nostres actors, però creiem que no seria encara el moment oportú. Com podríem mostrar-nos rigorosos en un moment que el nostre teatre apareix tan feble, com dominat per una greu malaltia, debatent-se en una profunda crisi i en una absència gairebé absoluta de valors?

En presència del teatre no català, quan podem presenciar a Barcelona representacions inoblidables com les obres de Pirandello, Goldini, Camus, Anouilh, Valle-Inclán, Buero i Casona, per exemple, pensem tot seguit si els nostres actors resistirien una comparació amb aquells que ens han ofert els autors esmentats, i restem pensatius i vacil·lants.

Però veiem el nostre teatre sumit en una dormida letàrgica, i no ens atrevim a jutjar severament els nostres actors. Més aviat, potser, hauríem d'admirar-los i agrair-los llurs esforços. Els uns, assedegats de glòria, cerquen en altres taules allò que no poden trobar a casa, i els altres ens resten fidels i els veiem sacrificats i voluntariosos.

No siguem severos, doncs, i deixem el projectat comentari per una altra ocasió. Sincerament volem creure que si tinguéssim bons comediògrafs, veuríem els nostres actors aixecar-se i posar-se a l'altura desitjada. Si no podem caminar, de què ens valdria tenir unes bones sabates?

Un home de teatre deia l'altre dia que l'escena té també els seus secrets. De vegades tro-

bem obres mancades de lògica, amb unes situacions absurdes que la realitat no pot donar mai, i en canvi s'aguanten i es fan famoses només degut a una mena de força màgica que els imprimeix l'autor.

I demostrava el seu raonament portant a la conversa algunes obres de Pitarra i Sagarra, que no resistirien un examen rigorós però que, no obstant, en un moment determinat salven la situació confusa per un joc sorprenent de paraules les quals, fortes i espectaculars si bé buides de sentit, aconsegueixen redreçar els personatges fins a enardir en un instant els espectadors.

És, podríem dir, la força de la paraula, aquest do meravellós de l'home, el més preuat segons Maragall.

Però avui volíem parlar de la crisi d'imaginació que s'observa arreu, tant aquí a casa nostra com a fora. I sobretot perquè d'aquesta crisi d'imaginació en sofreix tota la literatura i se'n podria salvar miraculosament, com les restes fràgils d'un gegantí naufragi, la vida del teatre. Cal posar-ho de relleu perquè el teatre és la pròpia vida i no és ficció, en la mesura que ho és en la novel·la, el conte, la poesia i l'art en general, sense escapar-se'n la pintura, la música i el cinema.

Nous avons trop d'images et pas assez d'imagi-

nation, diu R. Kanters. La nostra civilització vessa d'il·lustracions, element abundant en excés en els llibres escolars, tècnics, literaris i artístics. Es fa un ús desmesurat de la fotografia en diapositives, publicitària, cinema i televisió. No ens cal pensar, no hem de llegir. Tant els infants com els adults troben que la il·lustració és el que fa la impressió més directa i més forta, però el crític francès diu que aquesta coneixença seria només de dues dimensions, sense anàlisi i sense comprensió veritable. I així veiem que l'obra d'un escriptor se'n ressent perquè tenir imaginació és, avui, per ell una nosa més aviat que una virtut.

Posats en aquest camí perillós, contemplem els esforços per trencar motlles en la literatura deshumanitzada d'un Robbe-Grillet i d'un Le Clézio i, a casa nostra, assistim espantats a aquesta poesia jove, absent de bellesa, d'estil i de forma que veiem progressar insensiblement, i que podríem comparar a l'art abstracte en la pintura.

Afortunadament el teatre se salva d'aquesta onada amenaçadora. L'escena acull els proble-

mes de la humanitat i totes les situacions de la vida. La reacció psicològica troba en el teatre el seu quadre adequat. La presència de l'actor és el testimoni més real de l'home, perquè s'expressa amb la paraula viva, i aquest do el fa superior a totes les altres branques de la literatura.

La moda pot ésser en el teatre una qüestió de tècnica, d'objectivitat, però mai de fons, perquè la presència de l'home no dona mai situacions falses en mans d'un bon escriptor, i és per aquesta raó que Shakespeare, Pirandello o Txècov no poden morir i perduren a través de totes les èpoques, perquè l'home vivint els seus problemes ha estat sempre el mateix i no pot variar, per la senzilla raó que hauria de transformar-se l'essència i l'ànima de la pròpia humanitat.

I el teatre sortirà triomfador d'aquesta crisi general perquè representa l'home, que és permanent i etern, almenys mentre camini damunt la terra.

Joan Ventura